

LOD BILTEN

JAČANJE LOKALNE DEMOKRATIJE/DEMOKRACIJE

SEPTEMBAR 2013.

★ DELEGACIJA EVROPSKE UNIJE U BOSNI I HERCEGOVINI POSVEĆENA USPJEŠNOM SPROVOĐENJU LOD PROJEKTA I NAJAVLJUJE NJEGOVU ČETVRTU FAZU ★ ZAPOČELA REALIZACIJA ODOBRENIH PROJEKATA U 11 JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE ★ POTPISAN MEMORANDUM O SARADNJI IZMEĐU DELEGACIJE EVROPSKE UNIJE U BIH, UNDP-A BIH I ČETIRI NOVE/STARE PARTNERSKE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U OKVIRU LOD III PROJEKTA ★ ENTITETSKI SAVEZI OPĆINA/OPŠTINA I GRADOVA U PROMOCIJI LOD METODOLOGIJE ★ PREDSTAVLJENA IZLOŽBA "PUT OKO BIH U 204 PROJEKTA" ★ OSNAŽIVANJE ŽENA KROZ JAČANJE SEOSKOG TURIZMA, SAMOZAPOŠLJAVANJE I OBUKE ZA BRIGU O STARIMA KAO EKONOMSKI ZAMAH LOKALNE ZAJEDNICE ★ MLADI I VOLONTERIZAM: POMOZIMO DRUGIMA KAKO BISMO POMOGLI SEBI ★ KULTURNA BAŠTINA KAO TURISTIČKI RESURS ★

LOD III AKTUELNOSTI I AKTIVNOSTI

“Jačanje lokalne demokratije/ demokracije III – LOD III” je projekat kojeg finansira Evropska unija iz sredstava Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) u iznosu od 2 miliona eura, a sprovodi Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u Bosni i Hercegovini. Jedan od ključnih principa projekta je unapređenje odnosa između jedinica lokalne samouprave (JLS) i organizacija civilnog društva (OCD).

U sklopu treće faze LOD projekta objavljeni su javni pozivi OCD-ovima u 11 partnerskih JLS (Bosanska Krupa, Čapljina, Kozarska Dubica, Livno, Ljubinje, Lukavac, Novi Grad, Srbac, Stari Grad Sarajevo, Teslić i Žepče) za dostavljanje projektnih prijedloga za financiranje. Obzirom da je, prema procjeni LOD projektnog odbora, uspješnost OCD-ova u šest partnerskih JLS bila niska, donesena je odluka da se Bosanskoj Krupi, Čapljini, Livnu, Ljubinju, Srpcu i Žepču ponudi da ponove javne pozive.

U svih pet partnerskih JLS su tokom trajanja javnih poziva organizovani otvoreni dani za OCD koji su imali nešto drugčiju strukturu u skladu sa procjenom da će većina organizacija ponovno aplicirati. Tokom ovih otvorenih dana manji akcenat je stavljen na propozicije poziva i obrasce koji se koriste, a više na uobičajene nedostatke i greške koje su OCD imale tokom prvog poziva. Svi otvoreni dani su održani u periodu od 26. marta do 26. aprila 2013. godine. Proces evaluacije prijedloga projekata OCD koji su pristigli po ponovljenim javnim pozivima u ovih pet JLS je sproveden u periodu do 20. maja 2013. godine. Odabrano je 15 dodatnih projekata, što čini 56 odobrenih projekata za finansiranje od ukupno 435 prijavljenih kroz 16 javnih poziva u 11 JLS. Ukupna vrijednost sklopljenih ugovora sa uspješnim OCD-ovima u 11 JLS iznosi **1.769.055,07 KM**.

Projekat finansira
Evropska unija

Ministarstvo pravde
Bosne i Hercegovine

Empowered lives.
Resilient nations.

ZNAČAJ LOD PROJEKTA

Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini kroz mnogobrojne projekte pruža podršku stvaranju uslova koji će omogućiti napredak države u procesima integracija u EU. Jedan od ovih projekata je Jačanje lokalne demokratije/demokracije (LOD) o čijem smo značaju i ciljevima razgovarali sa Nataliom Dianiskovom, šeficom Sekcije operacija za društveni razvoj, civilno društvo i prekogranične saradnje u Delegaciji EU u BiH.

"Fokus LOD projekta usmjeren je na pružanje podrške vlastima na lokalnom nivou koje su u direktnom kontaktu sa građanima, da na najbolji način kroz opštinske razvojne planove odgovore na stvarne potrebe stanovništva. Delegacija Evropske unije kroz LOD projekat radi na poboljšanju partnerstva i saradnje između nevladinih organizacija i jedinica lokalne samouprave (JLS) jačajući svijest o uzajamnim koristima saradnje, potičući održiv dijalog i jačanje kapaciteta neophodnih za interakciju. Istovremeno je jedan od glavnih ciljeva jačanje finansijskih mehanizama za kvalitetnije pružanje usluga, koje se postiže generisanjem jedinstvenih i transparentnih mehanizama za raspodjelu fondova JLS-a namjenjenih organizacijama civilnog društva (OCD) u skladu sa lokalnim potrebama i identifikovanim prioritetima u strategijama razvoja JLS. Stoga, poseban fokus stavljen je na integrirani pristup planiranju kao i na poboljšanje horizontalne koordinacije između JLS, ali takođe i vertikalne koordinacije između JLS i viših nivoa uprave.

U isto vrijeme OCD su motivisane da specijalizuju i profesionalizuju svoje aktivnosti, da se okrenu rješavanju lokalnih potreba, te na taj način postanu manje ovisne o prioritetima donatora. Na ovaj način promoviše se pristup projektnog finansiranja putem konkurentnog procesa izbora i transparentnih kriterija, koji su razvijeni od strane JLS, te konačno finansiranje uspješnih projekata koji prolaze kroz ovaj konkurentni proces", objašnjava Natalia Dianiskova, šefica Sekcije operacija za društveni razvoj, civilno društvo i prekogranične saradnje u Delegaciji EU u BiH.

Šta čini ovaj projekat jedinstvenom intervencijom u BiH?

Dianiskova: Jedinstvenost ove intervencije ogleda se u radu sa JLS i OCD na jačanju njihovih kapaciteta. LOD intervencija fokusira se na rad na terenu te dopire do običnih građana i daje podršku OCD koje rade na rješavanju problema u svojim zajednicama. Kombinuju se aktivnosti jačanja kapaciteta i vještina sa praktičnom primjenom na terenu. Način na koji se biraju partnerske organizacije takođe je poseban. Od samog početka, učešće u LOD-u uslovljeno je konkurentnim procesom i u potpunosti zavisi od volje i motivacije lokalnih vlasti da po-

stignu napredak. Konkurentni pristup podržava lokalne uprave u želji da usvoje nove standarde, prakse i promovišu participativnu demokratiju u svojim zajednicama.

Koji tip projekata se podržava kroz LOD aktivnosti?

Dianiskova: Uloga LOD projekta je veoma važna, posebno imajući u vidu da lokalne vlasti često nemaju mogućnost da prepoznaju i projektuju odgovarajuće aktivnosti za specifične potrebe stanovništva, naročito za ljude koji mogu biti svrstani u kategoriju socijalno isključenih grupa. Stoga, LOD projektom se nastoji ojačati OCD koje pružaju društveno orijentisane usluge, posebno na one sa fokusom na Rome, izbjeglice, interno raseljene osobe, djecu i omladinu, žene, te osobe sa razvojnim poteškoćama ili invaliditetom. Kroz ovaj projekat, veće i snažnije učešće nevladinog sektora se postiže u planiranju i pružanju usluga stanovništvu.

S obzirom da se jačanje mehanizama finansiranja za poboljšano pružanje usluga, odnosno generisanje jedinstvenih i transparentnih mehanizama za raspodjelu fondova JLS namjenjenih OCD u skladu sa lokalnim potrebama i identifikovanim prioritetima (kratkog naziva LOD metodologija) naziva jednim od glavnih LOD ciljeva, možete li nam objasniti dugoročnu vrijednost ovog pristupa za lokalne vlasti i zajednicu?

Dianiskova: Moram naglasiti da je LOD projekat pozicioniran kao relevantno polje intervencije jačanja odnosa između civilnog društva i lokalnih vlasti, jer insistira na usklađivanju opštinskih finansiranja za OCD sa lokalnim razvojnim planovima i strategijama te potrebama lokalne zajednice. Ovaj pristup omogućava OCD da budu prepoznati kao pružaoci usluga, a da se u isto vrijeme otkriju novi načini kako lokalna uprava može povjeriti dio svojih nadležnosti civilnom sektoru. Takođe će LOD metodologija, kao paket alata i procedura kroz koje se fondovi raspodjeljuju na lokalnom nivou, uistinu biti od velike koristi lokalnim vlastima da poboljšaju kapacitete i pripreme kvalitetne projekte, ciljajući i na EU fondove, posebno imajući u vidu da je LOD metodologija kreirana u punom skladu sa EU standardima. Rezultati

će takođe imati pozitivno dejstvo na civilni sektor. JLS kao najveći donatori sredstava za OCD u zemlji, očekuju odgovorno postupanje sa sredstvima koje distribuiraju. Na ovaj način građani dobijaju maksimum, jer se vrše monitoring i evaluacija tih projekata.

Jedan od principa LOD projekta je sufinansiranje projekata od strane JLS. Možete li objasniti način participacije lokalnih vlasti?

Dianiskova: Od partnerskih JLS zahtjeva se sufinansiranje projekata u iznosu od najmanje 10 % za sva odobrena sredstva. Procenat za sufinansiranje može biti i viši u zavisnosti od spremnosti JLS da postigne veći broj bodova u procesu selekcije za učešće u LOD III projektu. Dakle, procenat se koristi i kao sredstvo za mjerenje spremnosti JLS za učešće u LOD III, koja na taj način prihvata finansijske obaveze.

Do sada su sprovedene dvije faze LOD projekta, a treća je u toku. Možete li nam reći u kojim JLS se LOD projekat trenutno sprovodi?

Dianiskova: Prva faza LOD projekta je trajala od 01. januara 2009. do 30. septembra 2010. godine. Druga faza je sprovedena

u periodu od oktobra 2010. do maja 2012. godine. Sljedeće JLS učestvovala su u prve dvije faze LOD projekta: **Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Bugojno, Derventa, Dobo, Foča, Grad Sarajevo, Gradiška, Gračanica, Jablanica, Ključ, Laktaši, Ljubuški, Maglaj, Mrkonjić Grad, Novi Grad Sarajevo, Prijedor, Srebrenik, Široki Brijeg, Tešanj, Travnik, Trebinje, Tuzla, Velika Kladuša, Višegrad, Zavidovići, Zenica i Zvornik.** Ukupan broj izabranih za 50 % nadmašuje broj predviđen u projektnom dokumentu.

Treća faza je počela u junu 2012. godine i planirano je da traje do marta 2014. 11 JLS učestvuje u LOD III: **Bosanska Krupa, Čapljina, Kozarska Dubica, Livno, Ljubinje, Lukavac, Novi Grad, Srbac, Stari Grad Sarajevo, Teslić i Žepče.** Nadalje zbog dobrih praksi na sprovedbi LOD metodologije, izabrane su četiri JLS koje su bile partnerske JLS iz prethodnih faza za učešće u LOD III, a to su **Banja Luka, Novi Grad Sarajevo, Tešanj i Višegrad.**

Kako biste ocijenili učešće i saradnju JLS na sprovedbi LOD projekta?

Dianiskova: Uspjeh projekta najbolje se mjeri kroz statistiku. U prve dvije faze LOD projekta, 156 projekata je sprovedeno, a obuhvaćeno je preko 37,000 korisnika u 29 JLS. U prvoj fazi LOD projekta sprovedeno je 67 projekata, što uključuje 18,811 korisnika. 40 projekata je bilo fokusirano na pružanje usluga iz društvene sfere, a ni ostali segmenti socijalne uključenosti nisu bili predviđeni, te je 27 projekata sprovedeno u oblasti obrazovanja, kulture, sporta i zaštite okoliša. Tokom LOD II faze sproveden je 81 projekat sa puno različitih aktivnosti u lokalnim zajednicama. Za 18,582 korisnika pružene su najpotrebnije usluge u oblastima kao što su sigurnost u zajednici, kultura, okoliš, obrazovanje, društvene usluge, turizam, borba protiv ovisnosti, volonterizam te projekti kojima se nastoji pomoći mladima i ženama. Tokom

sprovedbe LOD II faze, 31 projekat tretirao je oblast socijalne uključenosti ugroženih grupa, sprovedeno je 18 projekata za mlade, 15 projekata za osnaživanje žena, 15 projekata koji su fokusirani na zaštitu okoliša, pet projekata iz oblasti kulture i dva projekta u oblasti volonterizma i edukacije. U sklopu LOD III faze, koja je još uvijek u toku, planirana je sprovedba 70 projekata u 15 JLS u BiH.

Tokom nedavno održane ceremonije potpisivanja Memoranduma o razumijevanju sa četiri dodatne JLS u BiH, šef operacija Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini Holger Schoeder najavio je četvrtu fazu LOD projekta. Možete li nam reći nešto više o ovome? Takođe, kako vidite budućnost LOD projekta u BiH?

Dianiskova: Naša ambicija je da uspostavimo kritičnu masu JLS koje će usvojiti transparentne i objektivne procedure u radu sa civilnim društvom, te da dobre prakse koje usvajaju JLS koje učestvuju u ovom projektu postanu modeli koje će slijediti i ostale JLS širom BiH. Očekujemo da će četvrta faza LOD projekta početi nakon završetka tekuće, treće faze, otprilike sredinom 2014. godine.

Delegacija EU u BiH je u procesu planiranja drugog paketa Instrumenta za prepristupnu pomoć (IPA II). Možete li nam reći nešto o ulozi OCD u ovom procesu i na koji način lokalne samouprave mogu biti korisnici tih sredstava?

Dianiskova: Delegacija Evropske unije provela je seriju neformalnih konsultacija, uključujući i konsultacije sa civilnim društvom u februaru 2013. godine za ciklus IPA 2014 – 2020. godine. Takođe, Delegacija Evropske unije obezbjeđuje trening o učešću tokom procesa konsultacija zainteresovanim predstavnicima OCD koji će ujedno biti konsultovani tokom zvanične izrade Strateškog dokumenta za BiH, kao i tokom individualnog godišnjeg programiranja.

JLS će sve više biti u fokusu pomoći u svjetlu činjenice da je nivo lokalne samouprave mjesto na kojem se zadovoljava većina potreba građana. LOD projekat je jedan od primjera kako lokalne samouprave mogu imati koristi od EU fondova. Da bi se dobila i apsorbovala EU sredstva, JLS treba da usvoje LOD metodologiju kao zvaničan dokument i kao metodologiju za upravljanje sredstvima koja su na raspolaganju.

EUROŽARGON

Znate li...

...da je Schengenskim sporazumom, koji je prvi put potpisan 1985., stvoren savez među određenim zemljama članicama Evropske unije (Belgije, Francuske, Luksemburga, Nizozemske i Njemačke) koje su uklonile sve granične kontrole na kopnu, moru i u zrakoplovnim lukama kako bi pospješile slobodu kretanja, te stvorile zajedničku viznu politiku. Tim je sporazumom stvoren prostor bez unutarnjih granica ili Schengenski prostor (Schengen je ime luksemburškog grada u kojemu je sporazum potpisan). Sporazum ima dva osnovna cilja: jačanje granične kontrole radi jačanja unutarnje sigurnosti država članica i podizanje učinkovitosti nadzora na vanjskim granicama radi bržeg kretanja ljudi i roba između EU i trećih država. Postupno je Schengenski sporazum postao sastavnim dijelom Ugovora o EU. Danas Schengenskom prostoru pripadaju 22 zemlje članice Unije, te uz njih još i Švicarska, Lihtenštajn, Norveška i Island. U redu za prijem još uvijek stoje Rumunija, Bugarska, Kipar i Hrvatska. Za razliku od njih, Irska i Velika Britanija iako su članice EU, ne žele biti potpisnice Schengenskog sporazuma i time učestvovati u odredbama koje se odnose na zajedničko nadgledanje granica i viznu politiku.

Rječnik EU pojmova

Klauzula rendez-vous (Rendez-vous clause):

U nekim slučajevima čelnici ne mogu postići dogovor o određenom pitanju u raspravi o važnom zakonskom prijedlogu. U takvim slučajevima se mogu dogovoriti da se spornom pitanju posvete kasnije. Odluka će biti službeno objavljena, ali kao klauzula zakonskog prijedloga. Ta vrste klauzule ponekad se naziva "klauzulom rendez-vous".

Socijalni partneri (Social partners):

Izraz predstavlja dvije strane koje sudjeluju u radnom procesu tj. poslodavce i radnike. Na nivou Unije njih predstavljaju tri najvažnije organizacije: Europska konfederacija sindikata (European Trade Union Confederation – ETUC), koja predstavlja radnike, Unija industrija Evropske zajednice (Union of Industries of the European Community – UNICE), koja predstavlja poslodavce iz privatnog sektora i Europski centar za javno poduzetništvo (European Centre for Public Enterprise – CEEP), koji predstavlja poslodavce iz javnog sektora. Komisija se mora posavjetovati s raznim socijalnim partnerima kad namjerava predložiti zakonodavstvo koje se tiče socijalnog statusa ili zapošljavanja.

PODRŠKA AKTIVNIM PARTNERSKIM JLS IZ PREDHODNIH FAZA LOD PROJEKTA

Sa ciljem daljnje podrške u razvoju i unaprjeđenju dobrih praksi JLS koje koriste i primjenjuju LOD metodologiju odlučeno je da se pozovu partnerske JLS koje su učestvovalе u predhodnim fazama LOD projekta da konkurišu za učešće i u trećoj fazi LOD projekta. Svih 29 JLS iz predhodne dvije faze su direktno pozvane da konkurišu tokom poziva koji je za njih bio otvoren tokom februara i marta 2013. godine, od kojih su 23 JLS odgovorile na poziv i u roku predale aplikacije i time potvrdile svoj interes i zalaganje za daljnjim poboljšanjem primjene LOD metodologije. Tim za evaluaciju je pregledao sve pristigle aplikacije i prateću dokumentaciju te na osnovu dodjeljenih bodova prema pripremljenoj matrici odabrao slijedeće četiri JLS: **Banja Luka, Novi Grad Sarajevo, Tešanj i Višegrad**. Ovaj odabir je potvrdio i LOD III Projektni odbor na sjednici održanoj 24. aprila 2013. godine.

Odmah po potvrdi Projektnog odbora potpisani su Memorandumi o razumjevanju sa dodatne četiri JLS na svečanoj ceremoniji u prostorijama Delegacije Evropske unije u BiH 31. maja 2013. u Sarajevu,

čime je zvanično i počela saradnja sa novoodabranim partnerskim JLS. Ceremoniji su prisustvovali gospodin Holger Schroeder, šef Operacija Delegacije Evropske unije u BiH, gospođa Zahira Virani, zamjenica rezidentnog predstavnika UNDP-a u BiH, Srđan Radulj, zamjenik ministra pravde BiH, te načelnici/predsjedavajući općinskih vijeća izabranih JLS i to gospodin Suad Huskić, načelnik Općine Tešanj, gospođa Edina Gabela, predsjedavajuća Općinskog vijeća Općine Novi Grad Sarajevo, gospodin Slobodan Gavranović, gradonačelnik Banja Luke i gospodin Slaviša Mišković, načelnik opštine Višegrad.

"Evropskoj uniji, ali i svima u Bosni i Hercegovini je važna efikasna lokalna samouprava, orijentirana prema svojim građanima. Jedan od najboljih primjera napora koje ulaže EU na ovom polju je LOD projekat čiji je cilj uspostavljenje trajnog partnerstva između organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti. Podrška EU saradnji između JLS i civilnog društva već ulazi u svoju petu godinu, i sretan sam što mogu da najavim da EU namjerava da nastavi svoju podršku ovom projektu sa 2 miliona eura iz sredstava IPA fonda", izjavio je gospodin Schroeder.

Prva aktivnost u u dodatne četiri JLS je bilo raspisivanje javnih poziva za dostavljanje prijedloga projekata OCD-ova (28. juna 2013.) sa rokom za dostavljanje do 19. jula 2013. godine. JLS su imale podršku LOD projekta na usavršavanju procedura za javni poziv i svi relevantni dokumenti su pripremljeni i distribuirani, te su u drugoj sedmici trajanja poziva održani i otvoreni dani za OCD. Na sva četiri javna poziva u pomenutim JLS je primljeno 90 aplikacija. Proces evaluacije je završen do 31. jula 2013. godine prilikom čega je izabrano 14 projektnih prijedloga OCD-ova koji su predloženi za finansiranje, a o kojima ćemo više informacija donijeti u narednom izdanju LOD biltena.

KONTINUIRANA SARADNJA LOD III PROJEKTA SA ENTITETSKIM SAVEZIMA OPĆINA/OPŠTINA I GRADOVA

Sa ciljem prikupljanja informacije o iskustvima i poteškoćama JLS u vezi sa raspodjelom budžetskih sredstava organizacijama civilnog društva, entitetski savezi opština/općina i gradova organizovali su niz radionica i okruglih stolova za predstavnike JLS-ova

Savez općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine je uz podršku LOD projekta početkom 2013. godine započeo sa sprovođenjem projekta **"Podrška jačanju**

lokalne samouprave FBIH u pružanju efektivnijih i efikasnijih usluga", te je s ciljem podrške horizontalnoj integraciji LOD metodologije u maju 2013. organizovao okrugle stolove u Vitezu i Olovu na kojem su prisustvovali predstavnici 21 JLS iz FBIH. Savez je sredinom jula organizovao i radionicu za predstavnike devet federalnih ministarstava (razvoja, poduzetništva i obrta; prostornog uređenja; energije, rudarstva i industrije; trgovine; prometa i komunikacija; rada i socijalne politike; pravde; raseljenih osoba i izbjeglica i okoliša i turizma) sa ciljem prikupljanja informacija o iskustvima i poteškoćama federalnih ministarstava u vezi sa raspodjelom budžetskih sredstava OCD-ovima, te da im se prezentuju koristi koje nudi primjena LOD metodologije. Vladi FBIH preporučeno je obavezno usvajanje LOD metodologije, kao i organizacija obuke za predstavnike federalnih ministarstava iz oblasti „Upravljanje projektnim ciklusom i upoznavanje sa LOD metodologijom“.

Istovremeno je Savez opština i gradova Republike Srpske u sklopu projekta **"Razvoj novih vještina za moderne opštine"** tokom mjeseca jula organizovao regionalne radionice u Banja Luci, Bijeljini i Trebinju na kojima su promovisane pogodnosti koje JLS ostvaruju uvođenjem LOD metodologije kao mehanizma za transparentno finansiranje projekata OCD-ova po standardima EU. Na ovim radionicama su pred preko 60 predstavnika iz 20 JLS sa područja RS-a promovisane i najbolje prakse u sprobedbi LOD metodologije.

Prikupljene informacije sa ovih radionica će se koristiti za naredne aktivnosti Saveza što se odnosi na organizovanje dodatnih okruglih stolova i regionalnih sastanaka za JLS sa ciljem detaljnijeg informisanja o načinima na koji se sredstva iz budžeta JLS mogu transparentno dodjeljivati, te pružanja rješenja kroz primjenu LOD metodologije kao seta alata i procedura razvijenih za tu svrhu.

PUT OKO BIH U 204 PROJEKTA

Kako bi se zahvalili partnerima u sprovođenju LOD projekta Delegacija Evropske unije u BiH i UNDP BiH predstavili su mobilnu izložbu vizualnih radova nastalih tokom brojnih projektnih aktivnosti, koja je početkom juna 2013. godine postavljena u sjedištu EU Delegacije u Sarajevu

Živopisni posteri, plakati, pozivnice na obuke, flajeri, zahvalnice, fotografije, brošure, kalendari... samo su neki od brojnih instrumenata koje su nosioci projekata koristili da privuku pažnju što većeg broja građana da se uključe u njihove aktivnosti. "Kap po kap, slap", "Domaćica koja upravlja kućom, može upravljati i biznisom", "Provedimo 24 sata u zavodu", "I ja bih da volontiram"... su neki od slogana korišteni u mnogobrojnim akcijama i kampanjama. Postavljanjem ove izložbe želi se skrenuti pažnja na dinamičnost i produktivnost rada

u JLS-ovima kada se postigne sinergija između lokalne uprave i civilnog društva, a sve u cilju poboljšanja kvalitete života žitelja lokalne zajednice, ali i zahvaliti svakom pojedinačnom aktivisti iz OCD, svakoj nadležnoj službi i osoblju JLS, te brojnim građanima koji su prihvatili koncept rada LOD projekta.

Podijeljena u šest najvažnijih oblasti djelovanja LOD projekta – **socijalne usluge, zapošljavanje, mladi i razvoj, žene i razvoj, edukacija, kultura, sport i kreativnost i zaštita životne sredine** – predstavljanih

na deset panoa, izložbu krase autentičnost radova, njihova iskrenost i posvećenost zajednici. Pomenute radove prate detaljna objašnjenja o ciljevima i sprovedenim aktivnostima za svaku projektnu oblast. Dodatna zanimljivost u vezi ove izložbe je njena mobilnost, te će u narednom periodu biti postavljena u EU Info centrima širom BiH, regionalnim uredima UNDP-a i u zgradama pojedinih JLS koji su učestvovali u različitim fazama LOD projekta. Na ovaj način će pomenuti radovi biti predstavljeni građanstvu širom zemlje.

KULTURNA BAŠTINA KAO TURISTIČKI POTENCIJAL

Njegovanje kulturnog naslijeđa je iznimno važno za upoznavanje sa vrijednostima svoje domovine, naroda i vlastite povijesti, čime se jača svijest o sebi i svojoj važnosti za zajednicu. Istovremeno, bogato kulturno naslijeđe kao privredni, kulturni i edukativni resurs predstavlja osnove razvoja turizma,

što je u slučaju Bosne i Hercegovine, a posebno kada je riječ o Sarajevu i Općini Stari grad, potencijal kojeg treba njegovati i iskoristiti.

Podizanje svijesti o navedenim vrijednostima je bitan element obrazovno-odgojnog djelovanja mladih generacija.

Muzej Sarajeva je primjetio važnost rada sa mladima i u partnerstvu sa Fondacijom lokalne demokratije, te udruženjima AIASN i Bedem podržao izradu inovativnog i interaktivnog priručnika "Kulturna baština je IN" kako bi ih zainteresirali za vlastitu kulturu i tradiciju, ali i povijest i kulturu nacionalnih manjina, te očuvanje kulturno-povijesne baštine BiH.

U svrhu izrade priručnika formirana je radna grupa sačinjena od stručnjaka iz oblasti kulture, etnologije, arhitekture i pedagogije čiji je prvi zadatak bio osmišljavanje i razvijanje novih vidova praktičnih, interaktivnih radionica za mlade koje bi bile koncipirane na različitim temama kulturne baštine. Ove radionice će se sa mladima održavati u Muzeju Sarajevo i predstavljat će osnovu za izradu priručnika koji će nakon stručnih evaluacija i recenzija biti uvršten kao novi turistički proizvod Muzeja Sarajevo. Do sada su usuglašene teme, koncepti i naslovi radionica. Najviše vremena se posvetilo prilagođavanju radionica ciljnoj skupini mladih kako bi im se na što zanimljiviji

način približila ova tematika. Vodio se računa i o njihovom vremenskom struktuiranju, te o praktičnosti priručnika za kojeg je planirano da se koristi i van objekta Muzeja Sarajevo. Kreiranjem ovakvog inovativnog kulturnog sadržaja za mlade, omogućit će im se da na nov i kreativan, njima prilagođen način, usvoje znanja i vještina koje afirmišu tradiciju, kulturu i baštinu naroda i nacionalnih manjina BiH, Sarajeva i Općine Stari Grad.

OSNAŽIVANJE ŽENA

...za preduzetništvo u seoskom turizmu, pokretanje vlastitog biznisa i osposobljavanje za brigu o starim i iznemoglim osobama ima dugoročne pozitivne posljedice na razvoj lokalne ekonomije što najbolje ilustriraju projekti sprovedeni u Novom Gradu i Čapljini

Odmor u seoskom domaćinstvu

Opštinu Novi Grad krasi prirodne ljepote poput bistre rijeke Une, ljubazno domaćinstvo i ukusna tradicionalna hrana, što je dugo vremena bilo dostupno i poznato samo lokalnom stanovništvu. No, vremenom su turisti sve više počeli pokazivati zainteresovanost za ovakva mjesta što je potaklo Udruženje Promotur iz Prijedora koje se bavi promo-

cijom seoskog turizma, kulture, tradicije i običaja regije da u saradnji sa Udruženjem žena „Plodovi sela“ iz Novog Grada i Lokalnom agencijom za razvoj opštine Novi Grad sprovodi projekat „Podrška samozapošljavanju žena u ruralnim sredinama“. Kroz radionice „Od domaćice do preduzetnice kroz seoski turizam“ nezaposlene žene, žene aktivistkinje nevladinog sektora, žene u identifikovanim seoskim domaćinstvima koje žele da pružaju usluge u seoskom turizmu, žene u registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima na području opštine koje žele unaprijediti svoje privredne aktivnosti unutar vlastitog domaćinstva pružajući usluge u seoskom turizmu i plasirati tradicionalne

gastro-proizvode na tržište; nezaposlene žene koje nisu registrovale svoje poljoprivredno domaćinstvo, a koje žele da pružaju usluge u seoskom turizmu i plasiraju svoje tradicionalne gastro-proizvode na tržište, su imale priliku da nauče sve o seoskom turizmu i da na taj način da doprinesu smanjenju depopulaciji sela, siromaštvu i nezaposlenosti na teritoriji opštine Novi Grad. Halida Selimović iz Promotura naglasila je da je 30 učesnica, budućih preduzetnica, izrazilo želju da otvore vrata svojih domaćinstava kako bi uljepšale boravak turista u ovoj regiji. „Boravak u ovakvim domaćinstvima definitivno ne može ostaviti posjetioca ravnodušnim, jer odmor na selu u jednom od ovakvih domaćinstava će vas preporučiti ili vratiti u djetinjstvo. Domaća tradicionalna hrana je građanima pristupačna samo u doba praznika jer nemaju vremena za kuhanje, a kod nas pored odmora mogu da uživaju u nekim jelima koja su jeli davno u djetinjstvu. Naravno da treba puno rada i truda, no nama ovaj pristup poslu i upoznavanje novih ljudi predstavlja veliko zadovoljstvo. Goste smatramo svojim članovima porodice i imamo ih mnogo, jer ljudima je dosta stresa i posla u gradovima a kod nas je dovoljan čist zrak i bistra rijeka da vas psihički obnove“, izjavila je učesnica obuke i dugogodišnja preduzetnica Jasna Umićević. Neka od domaćinstava pored smještaja i hrane su u mogućnosti da nude i aktivnosti u kojima turisti mogu aktivno sudjelovati i tako doživjeti duh sela.

Pokreni svoj posao

Udruženje za poduzetništvo i posao LiNK Mostar je u sklopu projekta „Jačanja socijelekonomske uloge žene“ provelo dvije edukacije na teritoriji općine Čapljina. Obje

obuke trajale su tri dana i bile su besplatne. Osnovni fokus projekta je uključivanje žena u društvene tokove te promocija ideje samozapošljavanja. Na prvoj edukaciji, koja je održana u maju 2013. učestvovala su 23 žene različitih dobnih grupa. Uspješnim se pokazala radionica „Upravljanje projektnim ciklusom“ u sklopu koje su učesnice imale priliku naučiti kako pripremiti aplikacije za dobijanje donatorskih sredstava. U sklopu druge edukacije pod nazivom „Pokreni svoj posao“ učesnice su imale priliku da nauče osnove izrade poslovnog plana, ali i da dobiju informacije od već afirmisanih osoba u raznim djelatnostima (pravna oblast, modni dizajn, poljoprivreda). Učesnice su edukacije ocijenile kao pozitivno iskustvo koje im je omogućilo da prošire svoja poznanstva, razmijene iskustva i ideje, ali i da steknu sposobnosti pisanja i izrade projekata. „Prilike koje Udruženje LiNK pruža su višestruko korisne, ali će uspjeh uvijek ovisiti od ličnog rada i zalaganja“, poručuju iz ovog udruženja.

Pomoć starim osobama

„Kao ljekar i humanista često sam u prilici da razgovaram sa ljudima koji pokušavaju da svojim radom i aktivnim zalaganjem umanje negativan uticaj opšte besparice i nezaposlenosti u našem društvu. Žele da pomognu prije svega sebi, svojim najbližim pa onda široj zajednici. Danas sam imao priliku da upoznam grupu žena koje će kroz niz stručnih predavanja iz oblasti medicine, psihologije, fizijatrije i socijologije dobiti neophodno znanje koje će im biti potrebno kod obilaska, brige i njege starih i iznemoglih lica. Ovakav pristup, ozbiljnost i opredjeljenost da za kratko vrijeme usvoje što više znanja, u svojoj praksi do sad nisam sreo“, riječi su dr Zorana Radenovića, predavača iz oblasti porodične medicine u projektu „Obuči sebe da pomogneš drugima“ kojeg udruženje Don Prijedor sprovodi na području Novog Grada. Predviđeno je da se promoviše multisektoralna saradnja između lokalne uprave, jav-

nih institucija i NVO sektora u cilju jačanja marginalizovanih nezaposlenih žena koje će nakon seta edukacija, uz pomoć javnih institucija, pomagati starim i bolesnim osobama, i na taj način steći potrebno iskustvo kako bi lakše došle do posla.

Najstarija polaznica obuke Milena podijelila je sa nama svoje iskustvo: „Nakon 32 godine radnog staža ostala sam bez posla i

prije nekoliko godina sam se prijavila na Biro za zapošljavanje. Zbog mojih godina života do sada me niko nije pozvao na razgovor, a kamoli ponudio ozbiljniji posao. Počela sam čuvati jednu baku u svom komšiluku, a poslije još jednu. Danas sam u prilici da kroz niz edukativnih radionica iz oblasti psihologije, fizijatrije i opšte medicine dobijem potrebna znanja kako bih razumjela ponašanje starih osoba. Shvatam da sam do sada imala dosta grešaka u svom pristupu koje ću u narednom periodu sigurno ispraviti kako bi im ostatak života bio što ljepši.“

Kroz ovaj projekat Centar za socijalni rad u ovoj opštini će dobiti osposobljenu grupu žena koja u svakom momentu može preuzeti brigu o većem broju starih i iznemoglih osoba koje iz raznih razloga nemaju mogućnost da se smjeste u starački dom ili drugu ustanovu koja brine o starim osobama, a imaju potrebu da se neko o njima brine.

MLADI I VOLONTERIZAM

Volonterskim angažmanom mladi u BiH mijenjaju sredinu u kojoj žive. U želji da pomognu, da se uključe u rad lokalne zajednice i da naprave promjene, mladi pomažu starijim građanima, djeci i mladima, te daju aktivan doprinos za čist okoliš

Učimo kako da budemo bolji i da pomažemo

Smatrajući da su mladi ljudi nedovoljno aktivni i uključeni u društvene aktivnosti, Omladinski centar za kreativnost i inicijativu (OCKI) na području opštine Novi Grad realizuje projekat "Aktivni mladi razvijaju društvo". Opšti cilj projekta je da se doprinese smanjenju marginalizovanosti

mladih u ruralnim sredinama i poboljšanju uslova života u lokalnoj zajednici. Ideja volonterizma, koja nikada nije dovoljno zaživjela u ovoj opštini, motivisala je članove ove organizacije na realizaciju projekta kojim će se uspostaviti Lokalni volonterski servis i Informativna kancelarija za mlade u Novom

Gradu. Svoju ideju o volontiranju velikog broja mladih ljudi u institucijama i organizacijama, kroz raznovrsne volonterske programe, OCKI je uz pomoć partnerske organizacije Omladinski komunikativni centar (OKC) iz Banja Luke započeo sa obukom osoblja Lokalnog volonterskog servisa koje će nakon toga kreirati volonterske programe i raditi na regrutaciji, obuci i angažovanju mladih volontera. Trodnevna obuka za 11 članova osoblja lokalnog volonterskog servisa, koja je u junu organizovana u prostorijama Radničkog univerziteta, omogućila je članovima ove organizacije da steknu znanja o volonterizmu, da se bolje upoznaju i da zajednički rade ne prvim volonterskim programima.

"Nismo uopšte bili svjesni koliko je volontiranje bitan segment društva. Prije svega, ljudi kroz volontiranje grade vlastitu ličnost, postaju bolje osobe, stiču znanja i poznanstva, druže se i pomažu drugima što im daje izuzetan osjećaj zadovoljstva i ispunjenosti. Stoga je bitno kreirati kvalitetne volonterske programe i pružiti priliku mladima da volontiraju na način da njihov rad bude primjećen i vrijednovan", navodi predsjednik OCKI-a Duško Damjanić. Osoblje Lokalnog volonterskog servisa

se upoznalo sa zakonskim okvirom volonterskog rada, kako isplanirati volonterski program i opise volonterskih pozicija za svakog volontera u tim programima, kako regrutovati, odabrati i obučiti volontere, te kako voditi evidenciju i vrijednovati njihov rad. Volonteri će imati priliku da volontiraju u nekoj od institucija na području opštine, kao što su Starački dom, Centar za socijalni rad, Omladinski centar i na taj način pomoći starima, djeci, mladima i ostalim članovima zajednice kojima je pomoć potrebna. "Cilj nam je da imamo zadovoljne krajnje korisnike programa volontiranja, ali i zadovoljne volontere", naglašavaju članovi OCKI-a.

Barkom do Londže zahvaljujući mladim volonterima

Park prirode Hutovo blato smatra se „rajem za ptice i odmor za ljude“. Njegovih 7.411 ha površine u surovom hercegovačkom kamenu skriva izrazito bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta koji se fascinantno isprepleću i zauzimaju svoje mjesto na

šest jezera, poplavnim livadama, šumama i tako sve do najvećeg vrha, Budisavine na 588 mNv. Vodeni bazen Hutovog blata predstavlja otvoreno krško polje sa specifičnim dotokom vode iz obodnih krških izvora. Krški izvori stvaraju jezera, jezera povezuju kanali i jaruge, a rijeka Krupa kao žila kucavica skuplja vodu i cijelo područje povezuje preko rijeke Neretve sa

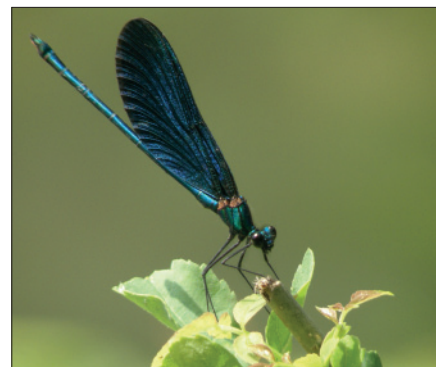
Jadranskim morem. Taj savršeni prirodni krug vrti se stoljećima, no nažalost zbog ljudskog nemara sve je ugroženo.

Mladi entuzijasti iz Ekološke udruge Anguilla, potaknuti stanjem okoliša u Parku prirode Hutovo blato i željom da promovišu volonterski rad i inicijative mladih, sproveli su u suradnji sa Općinom Čapljina projekat revitalizacije ekosustava Hutovog blata. "Želja nam je bila učiniti nešto za Park, sačuvati ovu ljepotu koju imamo, očistiti, urediti – dakle revitalizirati vodotoke, naravno uz nadzor stručnjaka, jer znamo da voda i vodotoci jesu ono bitno, zrcalo nas građana", kažu Draženka Elez i Irena Raguž iz ove udruge.

Jedan od glavnih zadataka predstavalo je čišćenje izvorišne zone Londža koja je ujedno mriještilište više endemskih vrsta riba. Bilo je potrebno vratiti prirodnu cirkulaciju vode budući je ovo područje zaraslo raslinjem i onečišćeno raznim otpacima zbog antropogenog utjecaja. S obzirom da ovo područje odavnina privlači zaljubljenike prirode akcija privukla je brojne volontere koji su u planiranom vremenu

uredili izvorišnu zonu, uklonili otpatke, raslinje i srušena debla, te tako prilaz Londži barkom učinili pristupačnim. Ljubitelji prirode i potencijalni turisti sada zaista mogu doživjeti istinsku ljepotu ovog područja.

Mlade snage ekološke udruge Anguilla iskoristili su ovaj projekat i za podizanje svijesti mladih o prirodi, te dogovorili buduće aktivnosti poput čišćenja i uređenja obala rijeke Krupa, izradu plakata u svrhu informiranja o vrijednostima Parka te promocije.

REKLI SU O LOD-u:

MILE ZLOJUTRO,
načelnik Opštine Kozarska Dubica

Opština Kozarska Dubica ima visok stepen saradnje sa UNDP BiH i EU Delegacijom u BiH, a trenutno se ta saradnja ogleda u zajedničkom sufinansiranju projekata OCD koji su odobreni u okviru realizacije LOD III projekta u opštini Kozarska Dubica. Očekujemo da će realizacijom ovih projekata biti riješeni određeni socijalni problemi, jer na ovaj način lokalna zajednica uključuje civilni sektor u rješavanje problema koje ne može direktno rješavati oslanjajući se na vlastite resurse i kapacitete. U nekim slučajevima OCD su bolje osposobljene za pružanje usluga ranjivim i marginalizovanim grupama građana. Sa druge strane osim rješavanja navedenih problema očekujemo da korist ima i nevladin sektor koji primijenjuje profesionalni pristup u pisanju i upravljanju projektima, kao i u praćenju provođenja projekata i ocjeni postignutih rezultata, što će omogućiti OCD jednostavniji pristup drugim fondovima, kao što su fondovi Evropske unije i drugih međunarodnih razvojnih agencija i fondacija. Ovakav ali i druge vidove saradnje očekujemo i ubuduće.

VESKO BUDINČIĆ,
načelnik Opštine Ljubinje

Predstavlja nam veliko zadovoljstvo što je Opština Ljubinje izabrana za učešće u trećoj fazi LOD projekta. S obzirom da u prvom pozivu na prijavljivanje projektnih prijedloga uspješnost organizacija civilnog društva, prema procjeni LOD projektnog odbora, nije bila zadovoljavajuća, Opština Ljubinje je 16. aprila ponovila poziv OCD-ima sa rokom za prijavu do 7. maja 2013. godine. Nakon ponovljenog javnog poziva, od ukupno 17 prijavljenih projektnih prijedloga, odobrena su tri projekta koji će se sprovesti na području naše opštine. Opština Ljubinje u svakom projektu učestvuje sa 10% finansijske podrške.

Inače, saradnja na LOD III projektu je nastavak veoma uspješne dugogodišnje saradnje između naše opštine sa Delegacijom EU i UNDP-om u BiH. Iskreno se nadam da će

OCD-ovi nakon stečenog iskustva kroz realizaciju nominovanih projekata u sklopu LOD III projekta razviti svoje kapacitete kako bi ubuduće uspješno obezbjeđivali sredstva za svoje projekte na zadovoljstvo i korist lokalne zajednice.

DŽEVAD MUJKIĆ,
načelnik Opštine Lukavac

Izuzetno sam zadovoljan činjenicom da je Opština Lukavac uključena u LOD III projekat, kao i našom saradnjom sa Delegacijom EU u BiH i UNDP-om u BiH. Uspjeli smo animirati nevladin sektor da se aktivnije uključi u sprovođenje LOD projekta na području

naše opštine što je rezultiralo projektnim prijedlozima i aktivnostima koji se odvijaju u skladu sa postavljenim ciljevima. Kao načelnik opštine sam dao punu podršku općinskom timu za provođenje ovog značajnog projekta, te moram naglasiti da sam izuzetno zadovoljan njegovim angažmanom. Smatram da su edukacije i obuke na temu kako pisati projekte koje financira Evropska unija izuzetno korisne i neophodne. Moja očekivanja su uspješna realizacija odabranih projekata u sklopu LOD III faze i mogućnost daljnje saradnje sa partnerima u projektu.

Potražite više o LOD projektu

Ukoliko Vas zanimaju dosadašnje aktivnosti u okviru LOD projekta, kao i inači budući, planirani projekti posjetite našu web stranicu <http://www.ba.undp.org> ili nas potražite na našoj Facebook stranici www.facebook.com/ProjekatLOD.

Facebook stranica LOD projekta sadrži informacije o aktivnostima LOD III projekta, partnerskih jedinica lokalne samouprave, implementiranih projekata, kao i informacije o opštem djelovanju nevladinog sektora i omladinskih organizacija u BiH. Dovoljno je da kliknete "Sviđa mi se" (Like) i dobivat ćete aktuelne informacije o projektima i tekućim aktivnostima koje Vas zanimaju.

Prethodna izdanja LOD biltena možete pronaći na www.ngo.ba, te ih u PDF formatu preuzeti i snimiti na svoj računar.

